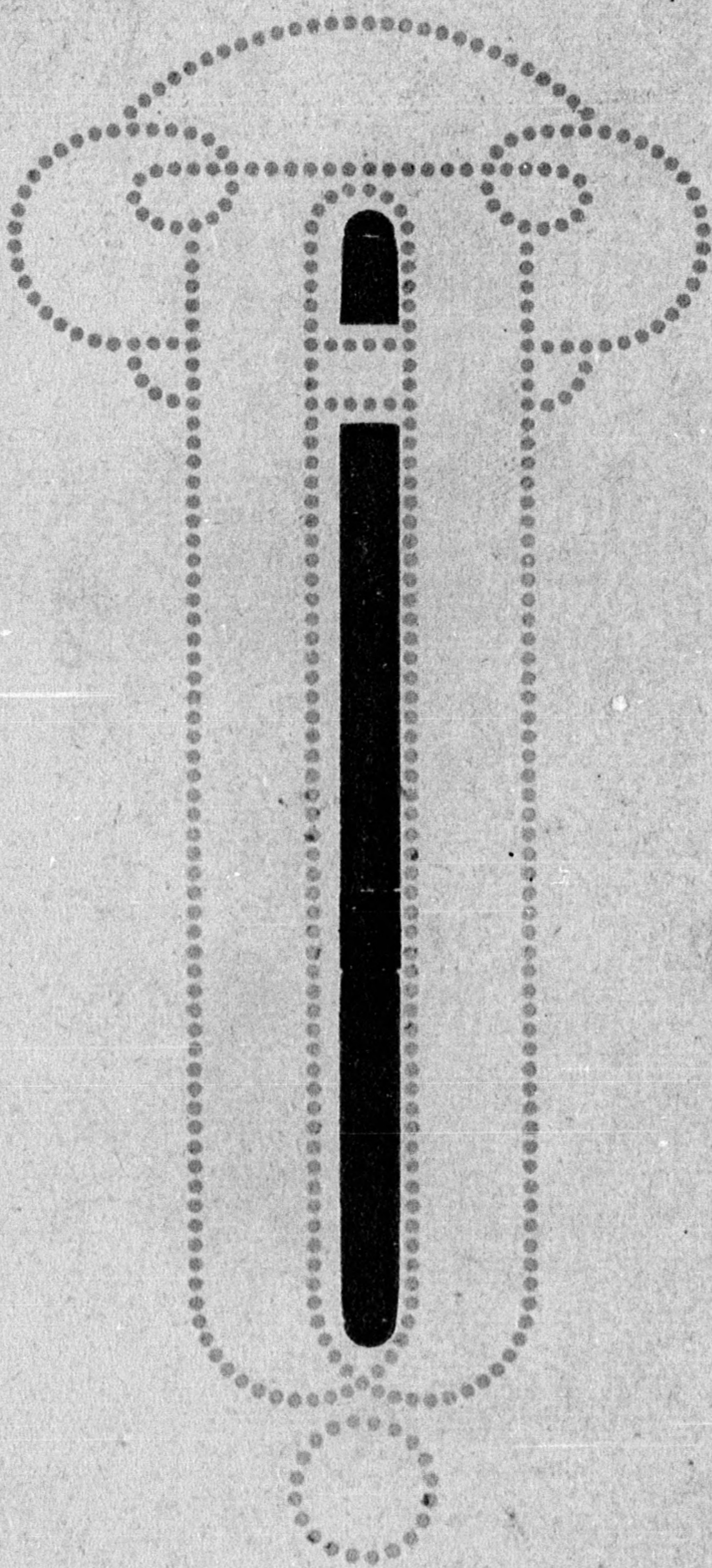

SZÉPIRODALMI
MŰVÉSZETI ÉS KRITIKAI LAP

A • H • A • L • A • D • Á • S

HARMADIK ÉVHARMAD II. SZÁM 1913. MÁJ. 20.

FŐSZERKESZTŐ:
STETTNER T.

MARTINOVITS ANDOR
ELLENZÉK-KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETE
KÖLÖZSVÁR 1913

ERDÉLYI BANK

és Takarékpénztár Részv.-T.

Kolozsvár, Mátyás király-tér 32

A BANK ELFOGAD BETÉTEKET takarékpénztári könyvekre, folyószámlákra, azokat fölmondás nélkül vissza fizeti.

LESZÁMITOL VÁLTÓKAT, utalványokat, járadékokat, cheeket sorsolt értékeket stb.

ÉRTÉKPAPÍROKAT és idegen pénznemeket elad vásárol, előleget ad értékpapírokra folyószámlán és előre meghatározott időre.

DIJMENTESEN BEVÁLT szelvényeket és elvállalja a sorsjegyek revízióját.

KIBOCSÁT UTALVÁNYOKAT, cheeket, hitelleveleket bármily kölföldi piacra.

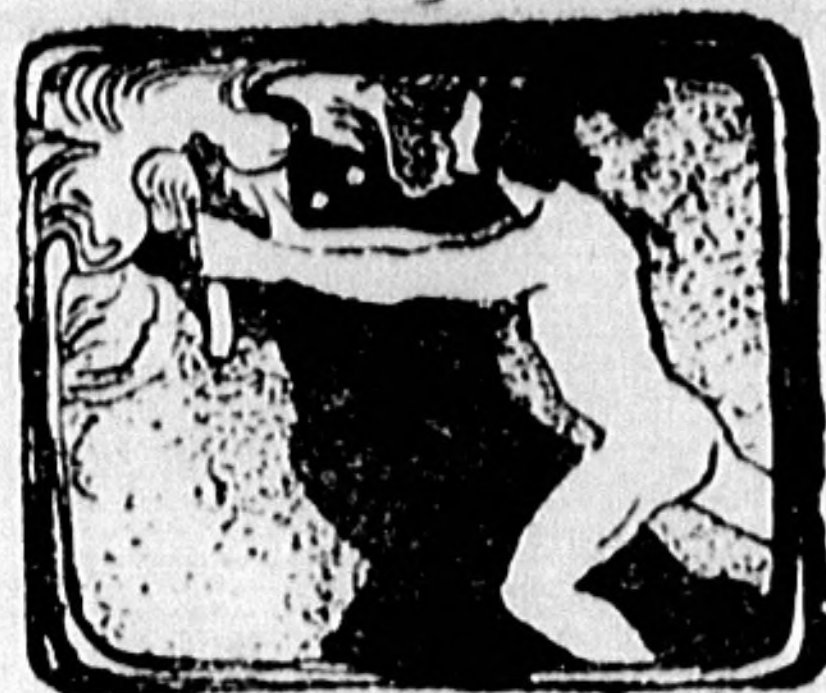
Rendelkezésre tart a felek saját zárjai alatt tűz- és betörésmentes páncél-szekrényeket. (Safe deposits.)

Nagyobb ládába csomagolt és a fél pecsétjével ellátott ezüst és aranyemüek vagy más értéktárgyak külön e célra berendezett tűz- és betörésmentes szobában őriztetnek.

Üzleti órák: d. e. 9 től fél 1-ig és d. u. 3-tól 5-ig.

**Gruber
Dezső**

kalap- és uridivatáruháza Kolozsvár, (Wesselényi M. -utca és Szép-utca sarkán. — Folytonos újdonságok kalap- és uridivatcikkekben

A HALADÁS

III. ÉVH.
II. SZ.

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS KRITIKAI LAP

Főszerkesztő: STETTNER TAMÁS. Szerkesztők: BÁRD OSZKÁR és MESKÓ TIBOR.

TARTALOM :

Benjamin Herman rajza :	Fransati.
Burgeois :	Kolozsvár polgármestere
Juhász Gyula :	A színész halála.
Lányi Menyhért	A költő, a madár és a szerelem.
Bárd Oszkár	Temetkezés.
Bogdán Gergely :	Küldöm a szívemet.
Frenkel Pál :	Goethe hangulat.
Mados György :	Szomorú harcok.
Huzella Ödön :	Kis fiú a színházban.
Timon Sándor :	Vének lakodalma.

SZÍNHÁZ :

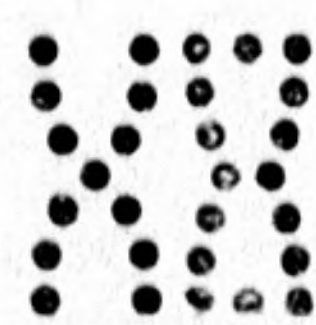
A haldokló szezón (Pár szó uncilíról és az antik-ciklusról)
Meskó Tibor

MŰVÉSZET :

A „Tűz“ Ciuta Laetitia rajzához (L. Vértes Judit Lányi Menyhért, Bárd Oszkár, Ber-ton.)

ÚJ KÖNYVEK :

Olcsó Jókai. (Joób Endre)

Ára : 1 évre 5 k. félévre 3 k. egy szám 20 fillér

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI :

Belmunkatársainkon kívül mások leveleire nem válaszolunk. Használhatatlan, „A Haladás“ nivóját el nem érő írásokat, ha a portóbélyeg mellékelve volt, szívesen visszaküldünk, Bármilyen küldeményt a szerkesztőség (Bocskay-tér 19.) és nem egyes személyek címére kérünk.

Olvassóink figyelmébe. Huzella Ödönnek, a 30-ik oldalon közölt verséről, tévedésből kimaradt a cím. A vers címe: „Kis fiú a színházban.“

Saturnus. Ékszerész az Ön papája, hogy pont ezt az álnevet választotta ki?

K. Endre, Győr. Levelét és írásait megkaptuk. Köszönjük és üdvözljük Önt. Levél megy.

P. Ödön, Érsekújvár. Levelében jelzett kéziratokat nem kaptuk meg. Kérjük hogy tudasson.

A KJADÓHIVATAL ÜZENETEI :

A „Haladás“ május 5-iki számából 200 darabot a kolozsvári gyermeknap alkalmából a „Gyermekvédelem Lige“ rendelkezésére bocsájtottunk.

Kívánjuk, hogy azzal a pár koronával segítsenek szegény, apró pártfogoltjaikon.

T. Viktor Kolozsvár. Jelen számunkkal együtt az egész évfolyamot küldjük. Az előfizetést köszönjük.

Munkatársainknak. Kérjük Önöket, hogy pontos teljes címüket írják meg egy-egy levelező lapon, hogy a mt. tiszteletpéldányok el ne kallódjanak.

„A HALADÁS“

lap- és könyvkiadó vállalat.
Kolozsvár, Bocskay-tér 19.

Martinovits Andor.

Igazgató: Ortold Antal.

A KÖNYVPIAC UJDONSÁGAI:

Galantai Gyula Budapest, Erzsébet-körut 44. szám.

Ács Klára: Asszonyember..... 3.

Lovász Károly: Budapest..... 1.20

Lányi Menyhért: Taigetosz..... .50

„ „ A tavirózsa szerelme..... .6

Kelemen Viktor: Estefelé..... 2.

Magyar könyvtár (Ára 30 fill.

(Lampel kiadás.)

702—703. Heltai Jenő. Kiskomédiák.

704. K. Rostand: A két Pierott. (Verses egy felvonásos. Ford: Kosztolányi D.)

Singer és Wolfner Budapest.

Lengyel Menyhért: Róza néni..... 3.

Keszey Albert Kolozsvár.

P. Jánossy Béla: Magyar Földön..... 2.50

Lepage Lajos Kolozsvár.

Kuntner Róbert: A könyvviteltan alapelméletei..... 2.

„A Szemle“ Kolozsvár.

Rákóczy Imre: Lira (Martínovits Andor nyomása)..... 2.

Jövő számunkban e helyen közöljük „A Haladás“ Magyarországi 45 elárusító helyét.

Mezőgazdasági Bank és Takarékpénztár Részvénytársaság.

Elfojad betéteket betéti könyvecskékre és folyó számlára legelőnyösebb kamatozás mellett naptól napig s a tőkekamatadó is az intézet sajátjából fizeti s azokat rendszerint felemondás nélkül fizeti vissza.

Lombard kölcsönöket nyújt értékpapírokra előnyös kamatláb mellett.

Váltókat leszámítol előnyös kam.-láb mellett.

Kölcsönöket nyújt ingatlanokra való betáblázás és váltófedezet alapján

Folyószámla hitelek nyújt fedezettel előnyös kamatfizetés mellett.

Értékpapírokat vesz és elad napi árfolyamon.

Foglalkozik minden a bank és takarékpénztár üzletkörhöz tartozó ügyletekkel. Az Igazg.

Közhasznú Takarékpénztár Részv.-T

300.000 koronás alaptőkéjét
600.000 koronára emeli föl, hogy
az intézet céljait kitzött magyar
nemzeti kultur- és humánintézmények
kellő támogatására nagyobb anyagi
erővel rendelkezék.

Az újkibocsátású részvények ielerésze
a mult 1912. évben helyeztetett el és
ebben az évben a 150.000 korona érté-
másik felerész kerül elhelyezésére.
Tisztelettel kérjük a magyar nemzeti
előlok iránt érdeklődéssel viselhető
testületeket és egyeseket, hogy ezen
altruista jellegű pénzintézet fejleszté-
tését, részvények átvételével, kegyesen
támogatni méltóztassék. Az új rész-
vények kibocsátási árfolyama dara-
bonkint 110 K és 2 K bélyeg- és ür-
lapdíj.. Az előjegyzendő részvények
ezen ára a folyó 1913. év folyamán
egyszerre, vagy részletekben is fizethető.

.....**Kolozsvár**.....

Kossuth Lajos-utca 3. szám.

ÖLVEDY FERENCZ

műlakatos. Elvállal mindennemű villanyszere-
lést és vízvezeték berendezést. :-: A kor minden
igényét kielégítő villanyerőre berendezett műhelye
Kolozsvár, Deák Ferencz-utca 3 sz.

Önborotváló gépek
nagy választékban
már 2 koronától a

„RÓZSA”

DROGERIA ÉS
ILLATSZERTÁR-
BAN, KOLOZSVÁR,
MÁTYÁS KIRÁLY-
TÉR 13. SZÁM. A.

Kolozsvár látványossága BENEDEK SÁNDOR-nál

ahol a legfinomabb ék-
szer, ezüstnemű és
iparművészeti tárgyak
■ kaphatók. ■

Wesselényi Miklós-utca 13
A világhírű Zenith órák raktára.

MODERN ANTIKVÁRIUM ÉS KÖNYVKERESK.

VÁMOS K.

Kolozsvár, Deák Ferenc-u. 12. (Minorita-u. sarok).
A legolcsóbb könyvesbolt, könyveket jó áron vesz.

CSERGEZÁN SÁNDOR

„Mátyás” étterme a Szentlélek- és Viz-u. sarkán.
Izléses, jó magyar ételek, tiszta asztali bor.
Abonoma egy nónapra (ebéd és vacsora) 44 K.

A nyári szezon férfi divat ujdonságait és kalapjait

Hadady György

speciálista szállítja
Kolozsvár,

Mátyás király-tér 14. szám alatt.

URÁNIA SZINHÁZ

Telefon 758. ~~~~~ Telefon 758.
A Budapesti Magyar Tudományos
Színház KOLOZSVÁRI színpada.

HELYÁRAK: Páholyülés 80 fillér,
zártszék 60 fillér, I. hely 50 fillér, II.
hely 40 fillér, III. hely 30 fillér. :-:

HA
SZÜKSÉGE VAN

IZLÉSESEN
ÉS OLCSÓN
KÉSZITETT
NYOMTATVÁNYRA
KERESSE
FEL

MARTINOVITS ANDOR
NYOMDAI
MŰINTÉZE-
TÉT

TELEFON 11-23. SZAM.

„A HALADÁS“ műmelléklete.

Benjamin Herman: Frascati.

KOLOZSVÁR POLGÁRMESTERE

Régóta nem állott annyi válság előtt Kolozsvár városa, mint a most lezajló napokban. Lépten-nyomon tekintélye, fejlődése és vezetőszererepre való hívatottsága forog kockán, mert tagadhatatlan, hogy Kolozsvár város nem olyan állapotban van amely egy kultur-városhoz méltó lenne. Van a városnak, egy tehetetlen, talán túlfélénk, talán szüklátkörű tanácsa, amelynek — mert vannak — egyes kiváló tagjai, kötött kezekkel nézik, hogyan áll évtizedeken át ugyanazon a nívón ez a város, amelyet Erdély fővárosának csufolnak. — És most új remény sugara világít be Kolozsvár jövőjébe. A nagy változások egyik fontos mozzanata lesz az, hogy Kolozsvár új polgármestert kap. Örvendetes hír, — amely nagy gondokat rejt magában. De örvendetes. Ez az örvendezés ne sértse a távozó Szvacsína Géza tiszteletben álló személyét és hosszú munkásságát, de az elvitathatatlan, hogy erre a változásra szükség van. Szükség van, mert Kolozsvárnak fejlődnie kell, — mert rég idő óta misem változott itten. A rombadőlt, századokat látott mohos várfalak nagyon megőrizték a várost a külső viharok ellen és még egy kis friss szellőt sem engedtek be. Kell, hogy valaki jöjjön, aki letisztja a falakról a mohát... aki elpusztítja ezeket a régi falakat... De ki legyen az? Ezt a kérdést már hetek óta vitatják a kolozsvári sajtó-organumok. Találgatnak, véleményeznek, ... köntörfalaznak és természetesen — politizálnak. Való igaz az, hogy nehéz a kombináció, súlyos felelősséggel jár az útmutatás, de mégis vannak valamelyes keretek, amelyeken belül bátran lehet szót emelni. Ki legyen Kolozsvár polgármestere? Két alternatíva van. És mindakettőnek egy közös feltétele, hogy az új polgármester is *hozzáférhetetlen* legyen. Sem politikai irányok ne vezessék a kormányzásban, sem... szép szó. Egy célja legyen: a város leghelyesebben felfogott érdeke. Ehhez fűződik a két alternatíva: melyik fogja ezt helyesebben megoldani? Egy kolozsvári bennszülött, egy társadalmi tekintély, vagy egy egészen idegen, de arra hívatott ember. — A válasz kimondhatatlanul nehéz. A kolozsvári bennszülöttből lett polgármester, igaz, hogy ismeri a város minden ügyét-baját, de ha különösen városi

tisztviselőből emelkedett fel, veszedelmes körülmény fenyegeti a pozícióját: *nem lesz tekintélye*. És ez igen természetes. Mert az ilyen új polgármester ezelőtt két évvel pl. jegyző volt, ezelőtt tíz évvel gyakornok, alantás tisztviselői gyakornok társai voltak... A következő: Szervusz polgármester uram,... (Te is az voltál, ami én... ad akta ezzel az aktával, meg a rendeletteddel). — Nagyon paraszti ez a megvilágítás, de százszor bebizonyosodott tény. Ki legyen hát az új polgármester? Egy társadalmi tekintély? Ki biztosít arról, hogy abban feltaláljuk azt, amit egy város vezéré- től meg lehet és meg kell kívánni? Talán az idegenben, akinek világlátottsága, erélye és ereje van a vezetéshez? — Nem tudjuk. Egyet azonban mégis tudunk. Kolozsvár polgármestere olyan *ember* legyen, aki életet hoz ebbe a tepsedő városba. Aki merni tud, aki teremteni akar, aki tudja, hogy mi szükséges ennek a városnak. Olyan ember kell, aki tud kezdeményezni valamit és azt helyesen keresztül is tudja vinni; aki empiriummá tudja tenni Kolozsvárt, olyan középponttá, amely kihát a vidékre is. Aki életre serkenti a munkát és nem hagyja elmaradni Kolozsvárt a rohamosan fejlődő apróbb városkák mögött. — Erős ember kell Kolozsvár vezetésére; olyan erős, aki le tudja rombolni a régi falakat, ki tudja üzni a régi, dohos levegőt... És akkor lesz ok arra, hogy a nap Kolozsvár felett reggel kisüssön. BOURGEOIS.

A SZINÉSZ HALÁLA

Alszik. A maszkja már halotti maszk,
Mely némán a nagy semmiségbe dermed,
Nem fog jelezni már vágyat, vigaszt,
Tőprenkedést és tomboló szerelmet.

Száz arca volt. Mindig más, mindig új,
Övé volt minden mosolygás, kesergés,
Most minden arc szelíden elsímul
S az arcon nem marad több jelentés.

Ez az igaz. Lost ő maradt maga.
A deszkák fénye mind elhamvadott,
Négy deszka közt az örök fény ragyog.

Ez az ipaz. Ő eltalált haza,
Hol nincs zaj, taps, szín, álgyász, álvigasz,
Ahol örökké, minden egy s igaz....

Juhász Gyula

A KÖLTŐ,
..... A MADÁR ÉS A SZERELEM.

IRTA:
LÁNYI MENYHÉRT.

Ostobább embert aligha ismertem még egy bolondszívű és névtelen kis poétánál. Mert vajjon nem ostobaság teszem fel az, hogy egy kalitkába zárt kismadárkát az embereknek tetsző mesék éneklésre tanítsanak, mikor bizony annál senki a világon nem tud szebben énekelni. Már pedig ez az ostoba poéta öt évig tanítgatott dalolni egy kis madárkát; állítólag meg is tanította volna „Az igaz szerelem“ dalára, amivel aztán el is dicselkedett a mezők virágainak és az erdők fáinak.

Öt év múltán aztán kitette a kalitkát az ablakába, hogy előkészítse a kis madárkát a jövő szabadságra. Előbb azonban megígértette velele, hogy elénekelí majd az embereknek az igaz szererelem dalát. Természetes hogy megígérte ezt a kis madárka. Hogyne ígérte volna meg ezt a csekélységet egy olyan jólelkű szobatársnak, mint amilyen a póéta volt? Bucsuzóul aztán még egyet, utolsót énekelt hozzá a költő.

— „Kis madaram... Szép madaram... Te ujjongó, te röpkedvül te örökös tavasz, te természet-rajongás, rólad énekelek, hozzád énekelek, ezernyi bűvös-lágy muzsikán... .

Kis madaram... Szép madaram... Te szintiszta ártatlan... Meséltem néked, arany meséket, tündér meséket, játszi-szép aranyszálakból keleti-szép szőnyeget terítettem meleghangu zenés szavakból, és te álmodtál a bűvös szőnyegek bársonyán... .

Kis madaram... Szép madaram... A torkodban forrjon, a szívedben álmodjon, jövő-nagy isten, álomszép isten... a szerelem... Megmutattam neked... hol lakik, milyen lesz... Hímes szép mezők tavasza... Aranyszínű pázsít... Árnyékos mély folyam... Olyan mint zenés madárdal az erdők mélyében... Kürtszó, szép piros kürtszó, mint harsogó-szép, mint harsogó-meleg kürtszó olyan... .

Kis madaram... Szép madaram... Repülj... repülj messze... szárnyalj, csattongj, lihegve vágass, énekelj, dalolj, üde reggeli harmaton, csodás álmokon énekelj-énekelj az embereknek a szerelemről. —

Hát ami azt illeti ez nem nagyon sikerült vers, de bizonyára lappang benne mégis némi szépség, mert íme a kismadárka lehunyt szemekkel habzsolta magába minden szavát. Bizonyára mi nem érthetjük meg, mi tetszik benne... De ne is törődjünk vele.

Miután énekelte, a költő kinyitotta a kalitka ajtaját és bucsut vett a madárkától, az pedig—mi lehet ennél nagyobb gyönyör? — kiszállott a szabadságba.

II.

De mivelhogy kötelességtudó és szótartó madárka volt, nem feledkezett meg az aranyidőben sem hajdani jóltevőjéről, sőt első kötelességének tartotta beváltani ígéretét.

Egy szép estén, kíp-kop kopogtatott egy ablakon. Senkisémet vádolhatja a kismadárkát tapíntatlansággal, mert éppen olyan ablakon kopogtatott, amelyen bizony nem szabad lett volna kopogtatnia. Egy nagyon is ridegéletű pap lakott abban a házban, akiről senkisémet gondolta volna, hogy kinyitja ablakát egy szerelmes kismadárka dalának.

Pedig így történt. Sőt még ki is hajolt az ablakán, de mivelhogy nagyon félős természetű volt, nyomban be is huzta a fejét.

De azért megkérdezte :

— Ki zavar?

A madárka nagyon boldog volt, hogy érdeklődnek iránta. . .

— Egy kismadárka. . . Egy szép madárka. . . ó ne félj tőlem. . .

Idegen földről jöttem. . . Melegebb tájról jöttem. . .

Tehozzád jöttem. . . tehozszád jöttem.

Az Istened küldött, a természet küldött. . . Dalos

hangokat szorított belém. . . Vágtató szárnyat, röpke-gyors szárnyat teremtett nékem, hogy hozzád repüljek, lobogva. líhegve vágtató gyors uton.

Ezernyi reménnyel, ezernyi örömmel tehozszád jöjjelek, tehozszád jöttem. . . színes szép meséket, hogy elmondjak

néked, aranyos száju dalokat mesélek szépet,

mámorost, üde-líhegőt, tavaszit, álmodót, ujat. . .

remegő szívbéli meleg dalokat. . . a szülőföldről. . .

az álmairól, az istenedről, bársonyos- jóleső

fanatizmusodról — a szerelemről—

Milyen kár, hogy akkor a pap bezárta előtte az ablakát, mivelhogy nagyon szentéletű vala. . .

III.

Ó természetes — gondolta a kismadárka. — Hogy is jöhettek arra a gondolatra, hogy élni nemképes, rideg és sajátmaguk-ellensége embereknek énekeljek? Vajjon meghallgatnak-e engem? és ha meghallgatnak, hisznek-e nekem? és ha hisznek tudnának-e érezni velem? tudnának-e szárnyalni velem? tudnának-e megmámorosodni? álmodni, természet-szépen rajongani tudnának-e szeretni? Ó természetes, hogy nem. . .

Azután meg sopánkodott:

A gondviseles nagyon is szűkkezü volt velem szemben. . . Igaz, hogy megtanított dalolni, de vajjon mi értéke van ennek, ha nincs aki hallgassa? Egy kissé több körültekintést vagy józanabb gondolkozást és üzleti érzéket is olthatott volna belém. . . Most hol énekeljek? . . én igazán tanácstalan vagyok. . .

Akkor egy fürgébb gondolkozásu rozsabokor megsugta neki a vágyvágyott titkot: — Egy mélyszemű lányka jön minden reggel a kertbe, szo-

rongva, sóhajtva lép hozzám; szegény bizonyára szerelmes. És letép a testemről mindennap egy virágot — csak egyet — úgy fáj, de megbocsátom, mert ő többet szenved akkor mint én. Egyszer hallottam is, mikor rebegette: Ha elfogy erről a fáról a rózsza, lehervad rólam a szerelem. . . Szegény. Most tudja csak, hogy egy virágom maradt. . . És tegnap láttam, amint egy szívtelen-gondtalan ifju kacagva szaladt a gyepágyak között, és tovább zokogott a lány, bizonyára most is sir és nagyon szenved. . . Menj csak kopogtass be az ablakán!

Hol is lehetne alkalmasabb a vigasztalás? — eszmélt fel a kismadár, és miután Ő megköszönte a rózsza tanácsát, kopogtatott a szép lány ablakán.

Bizony nem sokáig kellett kopogtatnia, hamar felébredt a szenvedő szép-lány, ki is hajolt az ablakán, hogy majd le esett az emeletről. A két síró-szemét is belenézte a sötétségbe, pedig csak egy kicsi madárkát látott ott.

— Mit akarsz? — kérdezte haragosan.

De a madárka megbocsátotta haragját.

— Énekelni akarok a szerelemtől — mondta és énekelt is, bizony nagyon szépen énekelt, ahogy csak kifért a torkán, olyan szépen. Mint annál a rideg papnál, sőt nem hazudnék, ha azt mondanám, hogy még egyszer olyan szépen énekelt. Én azt hiszem, mindenki elismerte volna az érzelmes mély éneket, de a szenvedő arcú kislány még szenvedőbbé ráncolta össze arcocskáját és nagyon megharagudott. (Pedig nagyon rosszul illet az arcához.)

— Ugyan mit énekelsz nekem a szerelemtől? — sopánkodott — hát nem csalódtam benne eleget? Azt hiszed, annyira elragad az éneked, hogy képes leszek ismét össze cívódni a szüleimmel, a testvéreimmel? Bizony nem ér annyit a te híres szerelmed, hogy meghurcoljam magam ismét a zsuok pletykáiban és hogy odadobjam magam érdemetlen férfiaknak. A te szerelmed nagyon is gonosz méreg és én nem kérek belőle — mondta — és becsapta az orra előtt az ablakot.

A kis madárka pedig nagyon elkeseredhetett — szegénynek nagyon fejébe szállt a keserőség, nem is tudta mit tesz, csak leszállt a rózsabokorhoz, és lecsípte a megmaradt egyetlen virágszálat is. . .

IV.

A nőknél sohase keressen szerelmet — mondta egy filozofikus hajlamu dögkeselyű. A nők csak alkalmazkodnak a férfiak szerelméhez, de még a szerelemben se önnállóak. Hogy mást ne említsek, a nő nem állíthat magának alkalmas ideált, mielőtt férfiakat ne látott volna. Lám itt az őspélda: a gondviselés hamarabb teremtette a férfit a nőnél és ez elképzelhette magának a jövő asszonyát, anélkül, hogy látott volna hasonló szerelményt. Egy csikos szarvas hullájába fogadnék hogy ez a nőnél nem történt volna meg. Ezt szivlelje meg fiatal barátom, és eszerint alkalmazkodjon hivatásához — mondta jóakaratu fölénnyel és ugylátszik valami jófajta dögöt szaglászott a levegőben, mert gyorsan elrepült.

most, hogy dalolni hallja a madárkáját. Dalolt, hogyne dalolt volna a madárka, mikor majd megszakadt az örömtől. . . Mit is dalolhatott volna mást, minthogy :

— Visszajöttem hozzád jóltevő barátom. . . Visszahoztam a kincsünket . . . Nem kellett az embernek. . . visszadobták. . . kigunyolták. . . elkergettek . . . Milyen jó, hogy megmaradt a mi számunkra. . .

Ejnye, — no lám — nem is tudja egy kis madárka, hogy mit gondoljon, mikor az ő csókos testvére csak olyan szomoruan néz fel rá, és inkább sír, sem-hogy nevetve, mintha nem örülne, hogy visszatért az ő szerető madárkája. . .

És hogy egy szót se szól hozzá, nem kérdezi, hol volt, mit szenvedtet át, gondolt-e rá, és hogy nem beteg-e? No lám, hogy olyan kétségbeesetten, olyan betegen néz rá, és csak azt mondja szomoruan :

— Tudom én hol voltál kismadárkám. tudom én mit szenvedtetél át, hol gunyoltak ki és mennyit gondoltál énrám. . . tudom én. . . meg is írtam. . . egy hosszú mesében megírtam. . . itt van. . . itt van ni. . . aztán, látod azt mondták rá :

— Hiszen ezt minden rossz költő megírta. . .

TEMETKEZÉS

Minden szépségnek meg kell halnia bennem,
Beteges nékik a lelkelem levegője,
Elpusztul minden, csak a romboló kór
marad,
Uttalan utakon egyedül kell lennem.

Senkisem látja az arcom haloványának,
Cézárja vagyok a tettnélküli vágynak. . .

Néha merész almodások lázától égek,
Csak hinni akarok, tudni félek,
Orvosságokat szedek az élet ellen
S mégis meghalnak bennem a szépségek ;

A tulsó partra vágynak nem s jutnak csak
a sóhaj-hídig :
A Krisztusokat most is, mindig megfe-
szítik. . . .

Bárd Oszkár

KÜLDÖM A SZIVEMET

Rakj bele tüzet, hogy fogjon,
izzék, szeressen s tudjon
vezetni egy vágyas, beteg testet.
Neked, te baba, rozsás lehelet
küldöm a korhadt rongyos szívemet.

Lehelj rá meleget, forróságot,
ha izni, fog küld a buta jószágot,
ne tartsd magadnál sokáig.
Most félek tőled. Élni vágyom
megint, szeretni minden kívánságom.

Ne tartsd magadnál leláncolva.
Meguntam a régi játékot. Táncolva
uj dalok, álmok repdesnek köröttem
uj vágyak, uj akarások. Várom.
Küld szépen, lágyan csendes délutánon.

Bogdán Gergely.

GOTHE HANGULAT

A „Dichtung und Wahrheit“et az öreg Goethe írta a gyerek Goetheről és az ifju Goetheről. Valamennyi művét csak az élete töredékeinek tekintette és egy külön könyvet írt még magáról.

Végtelenül megkapó ez a visszanező tekintet. Annak az embernek a saját magát átfogó tekintete, aki legfiatalabb éveitől megbírja látni tehetségének, erejének külső-belső motívumok nagyszerű behatása alatt való kolosszális, egységes nagy kifejlődését, hatalmasan kibontakozó utját. Az igazán megélt, tökéletes élet felé.

Ez a férfi igazán élt. Amit talán senkinél ily tisztán nem láthatunk, nála egészen előttünk áll az élmény és az alkotás egymást kiegyenlítő egysége.

Végtelenül gazdag a fiatalsága. Szerencsés születésű: előkelő családból való, apja intelligens, pedáns ember; anya okos, jó asszony és nővére, bátyja iránti vonzódásában éli lányos érzéseit. Nagyatya a büszke frankfurti bíró. A fiú körül lejátszódik a hétéves háboru, József császár koronázása és sok sok nagyszerű világesemény. Rajongó pajtások figyelik meséit, amelyekben annyi a valóság, mint József álmaiban. Táncolni tanul, vívni, lovagolni, franciául, angolul, oloszul, héberül, sokat rajzol, zongorázik — jár a francia színházba is hallgatja apja elbeszéléseit itáliai utazásáról. — Megjelenik az első leány, Gretchen.

Lípcsébe készül, vig élet, sok barát. Előkelő emberek, előkelő tónus. Annchen: sok szentimentalizmus keverve vad diákélményekbe. Lipcse Frankfurt. . . azután a nagyszerű strassburgi évek. Jentsenheim, Friderike Brioni. csendes, meleg szentimentális lány akit akkor ismer meg, amikor az olasz táncmester szenvedélyes lánya vetélkedve csókolták az ifju szép Goethet.

A lányok egymást váltják. Jön Lili, imádja őt. Goethe a szabadságát megakarja tartani. Csodálatos ez a sok-sok folytonos nagy szerelem, amely egymás után kergetődzik Goethe egész életén át mindvégig.

Italiába utazik. . . A postillon belefúj a kürtjébe és Goethe egy nagyszerű ifjusággal a háta mögött indul a dicsőséges férfikorba.

Ez az élet tele van változatossággal s amint a gyors, nagy szerelmek: úgy változtak kábítóan az érdeklődése tárgyai. Művészet irodalom, gazdagság, tudomány, politika, sport, kalleidoskop válik a vad káoszából.

Ez az élete. De ami oly nagyszerűvé tette: ez a költészetén át való folytonos és végső kiegyenlődése. Sokat írt, mindig tudott írni, nem volt terméketlen szinte végső ideig sem.

Mindig saját maga volt a témája. Romantikus, rokokó stílu gyermekkorának, sturm und drang- ifjuságának, önmagát kereső, önmagát küzdő s végül önmagát megtaláló korszakainak mind megvan az objektívált költői egyen-

értéke, amely azonban nem tisztán kifejezése, megtisztult eszményesülése érzéseinek, hanem sokkal több ennél: befejezés is mindig. Életének egy-egy periódusát, küzdéseinek egy-egy idő darabját épen az által, hogy a kérdéses problémát költőileg objektíválta, befejezte, egészé, szerves értéké is tette. Csak a Wertherre gondoljunk, amely saját szavai szerint nagyszerű végét jelentették írójánál mind ama skrupulusnak és gyengeségnek, amelyet azután épen ez a mű idézett fel az olvasóknál.

Ez az igazi nagyság: gazdag mozgalmas élet, végtelen sora a megismert embereknek, munkáknak és szerelmeknek: másfelől mindezt magasabb valósággá emelő, tömörítő művészió oktatások.

Ifju gyönyörű ember, tele egészséggel, kedvvel, gazdagsággal, ezer alkalommal a barátságra, szerelemre, tudásra, érvényesülésre. Megújuló kor körülötte, Sturm und Drangból bontakozó friss német irodalom szemben a megrokkant franciával: kétségeiből magasabb tudás válik, tudásától életfilozófia és Italia látásából, klasszikus tanulmányaiból nagyszerű stílusérzék: mind magassabb, mind befejezettebb, mint piramidálisabb élet.

Ahogy olvassuk azt a könyvet, amelyet a befejezett életű ember szemé tehetett csak egységessé, aki naplólóthalmaz helyett élettörténetet tudott adni, az erős, karakteres sorok mögül egy nagyszerű diadalmenetet látunk. Az ifju Goetha bevonulását az életbe.

Frenkel Pál.

SZOMORU HARCOK.

Sorsom hárfáját busan pengetik
Ködök, fagyok, őszi viharok,
Mennék, szállnék a szebb ragyogásba
De utam állják itt e szennyes árba
Apró stréberek, bus ember-molyok.

Az én glóriám az éjszakák sötétje,
Egy rossz hegedű, mely nekem dalol,
Ha csend szakad a kis hotel-szobára.
— Be bus, be szent az én glóriám ára,
Már látom az árnyat távol, valahol.

Sorsom hárfáját busan pengetik
Piros sugaru tavaszalkonyok,
Mennék, szállnék a szebb ragyogásba,
De utam állják itt e szennyes árba
Hangos kölykök, nótás kuvaszok.

Az én glóriám az éjszakák sötétje,
Egy szent hegedű, mely nekem dalol
Pompázó, lázas, őszi dalokat,
Hogy elfelejtsem e sötét hadat,
Mely elém törtet jsmét valahol.

Mados György

Ezek a büszke nők
Istenem, jaj be szépek!
Ha egyre is remegve, félve nézek
A szememben valami lánggra lobban
S azt hiszem: este, nagy titokkan
Imádkozom az istenem előtt....

Én nem láttam még semmit és nem éltem
Apuska, mond, az élet mi lehet?
Ezek a nők is élnek értem
S megmutatjták nekem az életet!
Te azt mondtad: az élet puha selyme
A kis fiúk legnagyobb veszedelme

És amit fénynek látok: a sötét.
De én csak fényben élek!
A sötétől remegve félek,
A sötétben én meghalok!
Az élet napja, fénye, tüze jöjjön
S a szinpadra is fény sugar törjön.
Nyissátok ki hamar az ablakot!

Rövid, selymes, gyengécske arcán
Pergessék le ezek a büszke nők.
S ha meghalok:
Vigyétek a koporsóm
Hosszú menetben a színház előtt....

Huzella Ödön

VÉNEK LAKODALMA

IRTA:.....
TIMON SÁNDOR.

Szedik a törökbuzát.

A Macskási tanórok mögött, partjain a Küküllőnek, mely itt szeszélyes kanyargó mederben hömpölyög, mintha lassítani akarná utját a szászok-földje felé, gyönyörű a látvány.

A túlpartról lankás hegység emelkedik, melynek oldalán már őszre szántanak, s a napfény meg-megcsillogtatja az ekevasat; alantabb a berek zárja el láthatárunkat, hol a fák ágain elült a madárzaj a forró, rekkenő melegtől, s az a hűs szellő, mely folyók partjain oly otthonos, mintha meghuzódott volna valami rejtett völgyben, déli álmod szenderegve. A széles, ért szálakkal lepelt kukoricaföldeken rakott szekerek szálíngóznak, terhesen az isten áldásától.

Bihalas Horváth János uram tagjánban delelőt pihennek. Férfi, asszony, gyerek dolgosok meglapultak a borozdákan háromszögbe rakott kóró-csomók alatt, ki égre bámulva a kalap alól, ki sarlóját élesítve a kalapácsal.

A tisztáson, mely a rekettyék előtt terül el magas női alak vonul el, bal-lábára sántító léptekkel. Annak az árnyéka oda esik a Bara Pali bá lábáihoz.

— Ni, ott megy, hékám, Bíró Rózsí. A menyasszony.

Arra aztán olyan lárma kerekedik, hogy Pali bának egyfektő helyéből fel kell ülni, mivelhogy úgy több tekintélye van a beszédnek, a mialatt pipáját a bal agyarára átplántálja nyelvével, nyomatékuul egyet köhintve is.

— Csitt, népség! A mit mondtam mondtam. Ki nem hiszi, ne hallgasson reám.

Pedig de bizony mind elhallgatnak ám, hogy meghallani a folyó víz csobbanását is a partí ágak között.

... Hát az így történt né. Mikor most tiz esztendeje Beke Pista hazakerekedett talián országból, császár kenyeréről, a Jeddí Lajos uram korcsomáján összeszólalkozott a legény társaival. Hetyke fiú volt, erős is volt; a Bíró Rózsí szeretője volt. Ezekért a virtusokért aztán úgy ellazsnyakolták ott az ivóházban, hogy két hétik nyomta a szalmát....

— Ha az apját megöli, vagy a csík-somlyói Mária képet ellopja a templom szent faláról, Bíró Rózsí meg tudta volna bocsátani neki; de hogy a korcsmán szégyenszemre vérbe gubültette magát, s ő maradt megverve: megorrolt érette. Abból aztán nagy veszedelem lett.

— Ösmerni kellett ám azt a Rózsit, akkor virágjában. Mikor a legszebb volt, a legderekabb, a legszilajabb, még testi erőben is soknak nem engedő! Öröm volt ránézni. Elakadt a szem rajta, ha végig ment a falun ringó darázsderekával, büszke járásával.... Szija! Lettetek volna ott csak. A Nyikó kiapadt, mint a tavaly nyáron is; buzát örölni Fiafalvára jártunk

a nagy malomba. Sokan valánk a faluból, mert hát úgy kevesebb a fáradság, ha egy falu jár szerre. A karéjban a malom alatt ott ültünk mindnyájan, mikor Beke Pista először jött közénk a betegsége után.

— Olyan jól emlékszem, hogy elfutotta a pirosság, mikor Rózsí mellé leült a kopott malomköre, s ez felállott mellőle. A legények le röhögték szegényt, amítől még pirosabb lett a képe a fiúnak.

Láttam: valami rossz következik belőle, a mikor odalépett Rózsíhoz, s rezgő ajakával, elfuldokló szóval megszólította azt:

— Miért keltél fel mellőlem, Rózsí? Bántottalak valamivel?

A leány csak megvonogatta a vállát, úgy féloldalt letekintve a legényre. Beke Pistának csak rezgőbb lett a hangja, amikor ujólag megszólalt.

— Hát nem szeretsz már, Rózsí?

A leány ránézett keményen, aztán mintha annak sötét nézésétől megirtózott volna, meghuzódott a Bojta Samu háta mögé, s azt mondta nagy fennszóval: „Nem!”

Letta aztán ujból nagy röhögés.

Azt a pillanatot soha sem felejttem. Beke Pista mint egy veszett állat oda szökött a tele köblös zsák törökbuzájához, a mit csak akkor támasztott meg a malom oldalához; azt egy kanyarítással a levegőbe kapta, mint egy kötés szalmát, s oda vágta isszonyu erővel a legényhez-leányhoz.

Még csak rikoltásnyi idő sem volt; úgy repült az a terhes zsák feléjük. Attól lett nyomorék ballábára Rózsí, s attól az ütéstől bukott bele Bojta Samu a malomárakba. Mikor oda pillantottunk, akkor bukkant fel a víz színére, s mikor elrikoltatta egyikünk magát, már oda csapta a nagy vasas kerék a malom vizes falához. Odaveszett; holtan huzták ki a forgó alól.

— Ennek most tíz esztendeje éppen. Ennyi ideig ült Szamosujvárt Pista azért a cselekedetért.

— A mult héten szabadult ki. Megtörte az idő. Megvénült keményen; szürke lett a feje. — Ott voltam mikor megérkezett haza. Első aki oda jött hozzá, Rozsí volt. Háromszor is elment a ház előtt, amíg bemerte nyitni Pistának az ajtaját. De annál bátrabban, egyenesebben szólott oda benn, mindnyájunk előtt:

— Pista. Én tettelek gyilkossá; mert erősen szerettelek. Ha meg nem utáltál a keserü rabságban: ha rám nem untál nyomorékságomért: itt vagyok végy el, feleséged leszek.

De bizony kicsordult arra mindnyájunknak a könnye, amikor az a nagy erős férfi odabukott a leány lábaihoz, s ott sírta el annyi szenvedését.

No, hát ez az egész.

Rózsí most hívogatni jár. Fiafalváról a molnárt is meginvitálta, a hogy a kántram szokta mondani. Onnat ment itt elé. Megtartják a lakodalmat, a mit a tiszteletes ur tréfásan „vének lakodalmának“ keresztelt.

SZINHÁZ

A HALDOKLÓ SZEZON sívár unalmassága kezd elnyomni mindent. Hiába minden igyekezet, a Nemzeti Színház üres. Ásít a nézőtér operákra, az antik ciklusra. . . . A színház üres.

Azaz mégsem mindig. Tíz estén keresztül taposták egymás lábát az emberek, csak hogy az *uncilit* meghallgathassák és öt-hatszor elfújhasák. Meg vannak háborodva az emberek, kiment a fejük a helyéből, elhagyta minden izlésük. Mert így kell lennie azok után következett, ami ezen a tíz estén lefolyt. A Nemzeti Színház bemutatta az emberemlékezet óta leggyatrább, legbutább operettet, az Aranyesőt, mert hiszen be kellett mutatnia.

Most hogy kimondtam ezt a nevet, nem annak a jele, hogy talán kritikát akarnék róla írni. Nem; világért sem fogom bepíszkítani vele ezt a papírost. Csak egy pár szót, nem is erről a színpadi szörnyről, hanem evvel összefüggésben a közönségről. Róla is csak annyit, hogy komoly anyagnak tartották a kolozsvári publikumot, amelynek vannak valamelyes helyes irányú értekei is. Most bebizonyosodott, az ellenkezője, hogy ez is csak olyan játékszere a divatnak, amelyet még egy Zerkovitz is úgy hajigálhat maga előtt, amint neki tetszik. A kolozsvári közönség is, (értsük meg,

nemcsak a karzat) képes volt arra, hogy egy közönségben fogant nótakölteményt úgy énekeljen a színházban, amint a jó olaszok szokták a Parasztbecsületet. Miért? mert Budapesten is így csinálták? Nahát, Kolozsvár kiállította magáról a szegénységi bizonyítványt. Megbecstelenítette a kolozsvári Nemzeti Színházat azzal a nem tudom mivel, amitt az éjszaka hallottam kántálni az utcán a berugot suszteremtől is, meg reggel az iskolába menő kis elemisták is nyávognak. Talán ez a komponista népszerűsége? Pfuj!

És a többi estéken kongott a színház a ürességtől. Pedig Környei énekelt, majd az antik-ciklus befejező estéje következett el.

Pár szót az antik-ciklusról is. Beláthatja most már dr. Janovics Jenő, hogy Kolozsvár közönségének ilyen fáradozást nem érdemes csinálni. Itt nem értik ezt meg, nem tudják, nem akarják méltányolni. Ez a tér itt nagyon szűk erre, ez a levegő nagyon fülledt még arra is, hogy ezeréves színjátékokat is sikerrel lehessen bemutatni. — Az antik-ciklus amilyen értékes volt, olyan csúfos erkölcsi sikerrel zajlott le, — de csak a közönség részéről. El kell ismerni az értékét, mert rövid volt rázánt idő és deprimáló a szorványos érdeklődés.

MESKÓ TIBOR.

MŰVÉSZET

„A TÜZ”

CIUTA LAETITIA RAJZÁHOZ

Két héttel ezelőtt jelent meg Ciuta Laetitia rajza „A Haladás”ban. Ez az erőteljes kis kép, amely szim-

bolikus kifejezésével megkapott, meleg érzéstől sugárzott, lélekre ható volt egyszerű, de kifejező színeivel is.

Ez a rajz: „a tűz” sok emberben kellett, hogy megszólaltassa a gon-

dolatot, felélessze a szenvedélyt, a maga lángjával magasra csapja a bennünk szunyadó tüzet, mert ereje elementáris, forrósága pedig áthatóan szétrebbenő.

Itt a következő sorokban helyet adunk egynehány apró írásnak, amelyben kiki a maga meglátása után beszámol arról, hogy mit látott Ciuta Laetitia rajzában? — Különös, hát mindenki mást-mást láthatott? Igen, ilyen a ma művészete, amely nem egy oldalú, amely szabad, amely a maga kifejező erejében új gondolatokat tud ébreszteni minden külön agyban, új hangot szólaltathat meg idegen szívekben, de azok önállóságukban is szoros ragaszkodással vannak életrekeltségükhöz.

Ciuta Laetitia rajzáról itt egynehányan diskurálnak, fognak és elmondják hogy mit láttak meg egy nagyon meleg szívtől diktált, végtelenül finom női kéz filigrám vonásaiban.

MESKÓ TIBOR

... És most, épen este kaptam meg a mi lapunkat és szeretettel simoguttam meg, mint kedves, kéthetenként felkereső vendégemet. Megláttam Ciuti Laetitia rajzát. . . A kis asztali lámpám fénye olyan szépen folyt rá. És sokáig néztem; érzem, hogy kigyult az arcom, még most is ég. Fájt,, A tűz"-nek a tüze, égetett erősen. Aztán lecsavartam a villanyt, de rám világított továbbra is a szerelem perzselő lángja, amelyet — azt mondják — mi, nők, asszonyok gyújtunk fel és érztem a szélbe szétszilált kajunk lobogását, amint könnyes szemmel meredünk, hajlunk kinlódunk tünő álmaink után. Az első tavaszi vihar után. Vagy csak vágyunk utána. . .

Mondják meg önök Ciuta Laetitiának hogy, köszöntöm a lányt, én, az asszony. Szeretnék a szemébe nézni. . . hosszan erősen, melegen. . .

(Levéltöredék)

L. Vértés Judit

Ciuta Laetitia tüze igazi tűz, akár természeti, akár jelképes értelemben vesszük. A képben pompásan kifejezett erő az, ami valamelyik görög nagyfejűt arra csábította, hogy az egész lét alapjaként a tüzet tegye meg. Lehet, hogy az öreg fázós természeténél fogva sokra becsülte a meleget s nem volt egészen igaza, de azért bizony végeredményben sok minden a tűznek köszöni, hogy existálhat. Ha a szegény pozsonyi zsidók nem is köszönik, azért nem vonom vissza állításomat, mert köszönik a hajók, amelyek — elmerülnek; a vonatok, amelyek — összeütköznek; a vonatvezetők, akik ahelyett, hogy a saját személyük feletti, minden idegen akaratot kizáró uralom — (egyenlő) szabadság gyakorlása képen ez életnek elvezethetőségétől leendő megfosztásukat, tulajdon kezükkel elsütött revolver tüze által meguk lennének kénytelenek megkísérelni: minden drukk nélkül eljuthatnak a menyországba, — ezeken kívül köszönik még satöbbik, amelyek közül sokan nem merülnek el, nem ütköznek össze, s drukk nélkül nem juthatnak a mennyországba, hanem éltetik az emberiséget kulturájával, a technika csodáival, minden irányu óriási fejlődésével együtt, áthatva mindent hévvel, tüsszel, rohanva előre kéjjel, szenvedéllyel — úgy, amint a Ciuta Laetitia képen látom — hogy a pihegő kebel ne pihegjen, a vágy csillapodjon, a tűz lankadjon, s ezzel. . . , hogy apa után éljen a fia, anya után éljen a lánya. . . .

Ber-ton

*

Szemünkbe rázza himporát egy élénkcsapongó eszme, új gyönyör, valami sötétbe villámló új nagyszrűség lepkéje, talán a szerelem, talán a minden-felülemelkedés, lázas dicsőség, sok pénz, hírnév, egy légi-es ábrándozásban megcírogat közelségével, azután ellebeg és mi utána

kapunk, szomjasan, tikasztó vágyakozással és kergetjük, hajszoljuk, messze utána, nincs olyan gát, amit el ne perzselne az akarásunk, akadály, amit keresztül ne gázolna az ifjuságunk, belelángol a vérünk a vágyakozásba, szemünkbe sercegi bíborát, vörösre gyul előttünk az égbolt és mi elvakultan, a székre borzolódott hajjal, előrefeszített állal robogunk vágatunk utána, mert akarjuk, akarjuk!

És aztán lassan elpetyhüd lábunkban a neki feszített, energia, elpetyhüd az akarásunk, a vérünk lassan, emésztőn körülfolytja a szívünket, a lángok perzselően, könnyörtelenül felőlelődnék a testünkre és mi fáradtan, szárnyaszegetten, hátradólt testtel belelankadunk a máglyába.

Ez a Ciuta Laetitia „TUZ“-e, a bátorító-vakító tulhevülés, a titáni akarás, az erőnkön túllángulás kimerülése, a lekötött uralmi vágyunk Ikaros szárnyának szertebomlása, a fellángolás és visszazuhanás egy lángban egyesülése, a feltörekvő, a röghözkötött nyugtalan emberiség örök tragédiája.

Lányi Menyhért.

*

Hogy mit láttam ki a Ciuta Laetitia rajzából? Többet, mint, amennyit kritikusai szemmel látni kellene, vagy szabadna. Függetlennek láttam ezt a képet, széthúztam és betekinttem a színpadra, az alkotó műhelye, az ugynevezett fehér lányszobába. Váratlanul jöttem és így nem zavarták látásomat a hazugul színes kulisszák. Most pedig megfogja nekem bocsátani a művésznő, ha olyan titkokkal jövök elé, melyek az ő lelki boudoirjában talán meg se születtek, de benyomásaimat „A tűz“-től kaptam s így hallgatni róluk nem volna igazságos dolog. Hát lássuk csak. Ma a „felvilágosult“ XX. században nőemancipációnk, feminizmusunk van, de hogy nőnevelésünk is volna, arról szó sincs. Mi fogalma van egy mai leánynak az

életről, a keresztülhuzott tervekről, a mindennapi vívódásokról? Mi fogalma van az emberiségről s az egyes emberekről?.. Semmi, abszolúte semmi. Oda már eljutottunk, hogy egy bizonyos koron túl akármiilyen könyvet adhatunk leányaink kezébe, de mikor jutunk el odáig, hogy ezekben az években a legnagyobb rombolást nem a Cassanovák hanem a Beniczkykyné — Bajza Lenkék okozzák. Nem az élettől kell megóvni a leányokat, hanem önmaguktól, a gyönyörűen póétikus, de sajnos nagyon irreális lányálmok következményeitől. Elrejtetem magam ideig-óráig az élet megismerése elől, de egyszer az ugys rámtalál és mennyivel rettenetesebb így az ébredés! Beleplántáljuk lelkünkbe az elérhetetlen vágyat és mégis mi csodálkozunk, ha szerencsétleneknek, elégedetleneknek fogják magukat érezni!?. A fehér lányszobák mélyéből piros, lobogó lángnyelvek csapnak ki, röpdös a szabadjára hagyott fantázia és leányaink csukott szemekkel, hófehér karjukat kítárva chimaereák után szaladnak. Hony soít qui mal' y pense! nem akarom én elrabolni tőlük az élet legszebb korszakát: az életismerést, csak fokozatosan törpitenék előttük minden megálmodott piedesztált, hogy az élettől szemben ők maguk lehessenek magaslaton, felemelt fejjel!!..

Ezt a kérdést így, pársorban elintézni nem lehet, de mindenesetre hálás vagyok Ciuta Laetitiának, hogy alkalmat nyújtott e hangok megpendítésére.

Bárd Oszkár.

UJ KÖNYVEK.

ÓLCSÓ JÓKAI.

Engedjék meg nekem, hogy akkor legyek banális, amikor úgy sem lehetek az, — hogy tanácsokkal kezdhessem akkor, amikor úgy sem lehet tanácsokat adni.

Mert Jókainál akarok beszélni; örülni neki, mint elbódult gyermek, szeretni őt végtelenül és azt mondani: fogjátok azt a nehéz, aranyszövésű paplant azt a millió színt opalizáló mesefátyolt, elbujni alá és úgy elkápráztatni ezt a vak szemet, hogy ne lássa a dolgokat, a földet, ne lássa a nap setétbe hullását, ne érezze a földi dolgok butaérveségét. Hogy ne lássa a testet, csak azt érezze, hogy lélek van, hogy érezze, szebben szárnyal a lélek, mert nem vagyunk egy helyen, bár azt hiszük megköt a föld, ez a borzalmas varangy, mert berepülhetjük a kerek földet, és elmoshatjuk szemünk szögéből az átkozott dimenziókat. Nincsen tér — távolság, nincsen idő, — külön világ, sehol sincs vége; ennek a világnak nincs vége; mert annak, amely ideköt, van, nekünk van és csak mondják, hogy végtelen. A fantázia, amely olyan intuitív, olyan messziberöpítő, elmosza a távolságok körvonalait; örök láz: fantázia, amely istenné részegíti a föld rongyát, az embert, kiszédíti a korlátokból, átszakít-lendít a valóság súlyos hegyén, leírhatatlannt, emberfelettien — ez Jókai! Aki azt mondja: repüljünk! Fejünkbe nyomja a mesesapkát, csodakappét — huss, repüljünk téres téreken át, át az idő bús tengerén! Valaki aki pótolhatlan klasszikusa a magyar kritikának, megróttá őt, örökké zaklatta őt, hogy nem tud regényt írni. Nem

tudott — nem is akart, és így van jól. Mert ő csak beszélni — mesélni akart, megnyitni a szónak zsilipjét, hogy zubogjon a tiszta aranyzuhatag. Nem akart regényt írni. Az analízis, a konstrukció, s másefféle regényírói mesterkedés olyan ellensége a korlátlan lehetőségek világának, a mesének, Jókainak, mint akarat a látásnak. Odaáll a beszéd páratlanul közvetlen, ragadó sodra elé, elapasztja, elszívja a hatalmas ömledézt. Azt akarta: mindenkéi örüljön, mindenkinek szól; kopott díjnoknak, akinek újrafestí fakó lelkét, tudósiáknak, szegény varrólánynak — mindenkinek! mindenkinek. Fejedelem volt, úr, hatalmas gesztusú, víziós szemű, különös csodaember. Ő maga-maga hőse lehetett volna. Tolsztoj azt mondja, csak az az igazi művészet, amely mindenkinek szól különbség nélkül, úgy, amint Jókai mindenkít magához karolt. Ez a művészetek művészete, ez a nagyság nagysága, ilyen csak kevesen csináltak meg a földön, kevesek között miénk Jókai; engedjék meg, hogy örülhessek ezen, hogy miénk ez a művész, akit mindig olvasni fognak, mint Andersent, Ezeregy éjt, Wernét és akinek fejedelmi kincseit most olcsón adják, hogy *mindenkéi lehessen* a gyönyöröségek gyönyörösége.

Joób Endre

Főzzünk gázzal!

Mert a gázzali főzés a legtisztább, a legkényelmesebb és aránylag a leggazdságosabb. Nyáron a konyhában tűrhetetlen meleg nincsen s amellet bármely pillanatban tetszés szerinti hőfok áll rendelkezésünkre. A beszerzés kiadással nem jár, mert úgy a vezetékeket mint a szükséges főzőket, fűtőkemencéket és fürdőkályhákat **bérbe adjuk**. A havonként fizetendő bérdíj csekély összeg. Költségelőirányzat, felvilágosítás díjmentes. **A gázgyár igazgatósága.**

Telefon szám 41.

ÁBRAHÁM MÓR ÉPÜLET ÉS MŰ BÉ-
DOGOS, * * *
VIZVEZETÉK-ÉS CSATORNÁZÁSI VÁLLALKOZÓ.
MŰHELY, IRODA MINTATELEP
HOSSZU-U. 19. TELEFON 7-44. **KOLOZSVÁR.**

Olvassa a „Kolozsvári Hírlap”-ot.

Neumann M.

cs. és kir. udvari kamarai
szállító

Kolozsvár, Mátyáskirály-tér 14.

Nagy választék férfi, fiu és leányka ruhákban.

Tavaszi felöltők 40 koronától 120 koronáig.

KÉRJEN ÁRJEGYZÉKET!

TELEFON: 431

Kérje a 280-at!

ELSŐERDÉLYRÉSZIMESSENGER-BOY
VÁLLALAT (Mátyás király-tér 11. (Bejárat:
Kismester-utca. — Gyors. Pontos. Megbíz-
ható. Katonai fegyelem. A fiúk öltözéke kék.

Erdélyi Kereskedelmi és Automobil-Forgalmi r.-t.

Központi iroda: KOLOZSVÁR, Bánffy palota. (Mátyás király-tér 29.) Telefon 827. — Garázs és javítóműhely: Honvéd-utca 29. Telefon 889. — Fióktelepek: Marosvásárhely, Nagyvárad és Brassó (szervezés alatt.) — Üzletágak: Autóbilok és mindennemű autókellékek eladása, autóbilok javítása és garázsirózása, karosszeria :—: készítés és fényezés. :—:

Hivatalos olaj és benzin állomás.